

GLEDALIŠKI LIST

Narodnega gledališča v Ljubljani

1937-38

OPERA UREDNIK: M. BRAVNIČAR

12 GIUSEPPE VERDI:
RIGOLETTO
OPERA V TREH DEJANJIH

Din 2:50

Izhaja za vsako premijero

GIUSEPPE VERDI:
RIGOLETTO

PREMIERA 1. APRILA 1938

---

*ŠEST — ko si dolgi prekoračil most,
med jubilarje uvrstil se častite,
če druge vse zavržeš rekvizite,
glej, da svetló si le ohraniš OST.*

Tvoj stari

Oton Župančič

Dragi Osip Andrejevič,

kdor se kakor Ti po petindvajsetih letih resnega in produktivnega gledališkega dela odloči za — jubilejno predstavo, temu ni več do aplavzov, pohvalnih člankov in vzpodbudnih nagovorov, temveč do enega samega priznavalnega dekreta, do onega, ki mu ga po predstavi izroči v roke gledališki blagajnik. Ne godi se to zategadelj, ker morda človek po petindvajsetih letih gledališkega dela z vsemi sončnimi in senčnimi stranmi, z vsemi radostnimi in trpkimi, tudi obupnimi doživetji, ki ga spremljajo, mora postati cinik. To ni neobhodno potrebno. Gotovo pa je, na žalost res gotovo, da mu navzlic petindvajsetim letom vztrajnega, napornega, uspešnega in nehvaležnega dela pri gradnji tako lepe in tako važne stavbe kakor je Narodno gledališče, na vseh koncih in krajih primanjkuje in da bi rad zamašil vsaj eno ali dve večji rubriki v spisku svojih materijalnih obvez. Zato Ti ne zamerimo, da nisi prišel jubilirat v Dramo, kjer je v prvi vrsti in predvsem Tvoje mesto. Saj si z vsem svojim delom in prizadevanjem zvezan z njo! Svoja najlepša leta si ji dal, svoje najboljše domisleke, svoje najbolj zrele režijske, inscenacijske in splošno organizatorične ideje. Želzna volja in nezlomljiva marljivost sta Ti bili stalni spremljevalki, ko si pristopal k realizaciji svojih načrtov. Zato si toliko dosegel. Tvoje režije, zlasti njih inscenatorični del, pomenijo na slovenskem odru popolni preobrat, začetek novega življenja na njem. Ti si bil prvi mojster, ki je na slovenskem odru zaigral na vse strune inscenatorskega aparata! Spoznal si ga in igrati si znal kakor virtuoz na svoj instrument. Tvoje režije so postavile na oder najlepše scenske slike, kar jih je kdajkoli videla Ljubljana.

Dragi Osip Andrejevič, hvala Ti za vse, vse. Spominjam se dolge dobe, skoro dvajsetih let, kar sva jih prebila skupaj v gledališču, vseh lepih in žalostnih časov, in Ti prijateljsko stiskam roko z lepimi in iskrenimi željami za bodočnost. Tvoj

Pavel Golia.

OSIP ŠEST

K jubileju

Večina naših gledaliških jubilejev se vrši bolj zunanje, slavnostno in v priznavalnem pisanju, ki pa redkokdaj prodre do globin, do osnovnih in značilnih znakov jubilarntovega dela. Mogoče izhaja to iz tega, ker smo še pri nas vedno bolj vajeni slaviti kakor pa priznavati. Na prvi pogled je sicer v tej ugotovitvi protislovje, toda če stvar pomislimo malo globlje, bomo lahko opazili, kako veliko lažje pri nas slavimo, kot pa priznavamo. Slavnostna predstava še nikakor ni sama po sebi priznanje jubilarntovega dela, če ni spremljana s podrobnim pregledom njegovega dela v preteklosti in s temeljito, a pravično oceno, ki je edino pravo in najlepše priznanje. 25 let dela v slovenskem gledališču je prav gotovo nekaj, kar bi se nikakor ne smelo odpraviti zgolj s slavnostnimi članki in govori, ki so si navadno pri vseh jubilejih precej podobni, saj se skoraj poslužujejo istih fraz in besed, ki pa že v nekaj dneh zbledijo. Šestovo režisersko delo je že po številčni strani režij nekaj neverjetnega, kajti kdor pozna režiserjevo delo pri nas, mora osupniti. Saj se mora režiser velikokrat ustaviti ob raznih tehničnih težkočah, ki se njegovega pravega umetniškega dela sploh ne tičejo, ki mu pa včasih ne požro samo živcev, temveč tudi intuicijo... Kaj več o teh stvareh pisati ob jubileju, bi mogoče ne bilo spodobno in lepo, dasi potrebno, zelo potrebno.

Poglavitni del svojih 25 let dela je prebil Osip Šest v drami, nekaj časa celo kot igralec. Kaj je vse igral? Kaj režiral? Ali se spominjate »Hamleta«? »Dantonove smrti«?... Koliko slovenskih krstnih predstav je bilo pod njegovim režiserskim vodstvom?... Iskrena Ti hvala ob tej priliki za režijo »Celjskih grofov«!

Nekaj borih let deluje zdaj Šest kot operni režiser. Nikakor nočem omalovaževati tega njegovega dela, toda ne morem si kaj, da bi ob tej priliki ne ugotovil, da bi moral svoj jubilej slaviti v dramskem gledališču, saj je poglavitni del svojih 25 let prebil tam. Njegov režiserski portret je po pregledu njegovega dosedanjega dela še vedno izrazito dramski in kaže neko vedrost in lahkoto, ki jo v času njegovih najboljših stvari ni imel nihče med nami v toliki meri kot on.

B. Kreft.

Misli ob 25 letnici

Slovenski režiser ima več dela ko uspeha, več zamer ko slave: največkrat je igralčev sotrp in z njimi tako povezan v garanju, da ne moreta živeti vsak zase. V takem primeru dobimo ponavadi dobro predstavo.

O Šest je gotovo največ delal v slovenskem teatru po vojni. Do tega so ga privedli lastna ambicija, njemu svojska fanatična vdanost napram delu in ono blaženo opajanje nad uspehom, ki ga je deležen sleherni gledališki delavec.

O Šest je bil napram igralcem strog in neizprosen; privijal jih je do zadnje kapljice. To mu je često povzročalo nesporazum posameznikov, ki so se končno vdali, ko so videli, da je O. Šest strog tudi — napram sebi.

Večino slovenskih Shakespearjev smo dobili iz Šestovih režij. Niso imeli vsi tako probojnega uspeha kot njegov Hamlet, o katerem so takrat pisali, da je postal naša ljudska igra, a vse te njegove Shakespearjeve režije očitujejo enotno linijo: vsem razumljiv je postal ta stari angleški avtor, vsem blizu in priljubljen ter tako domač, kakor da to ni edinstveni in najtežji gledališki klasik.

O. Šestova 25 letnica ni starostni jubilej, ki diši po penziji-ranju, Ost je še tako mlad, da nam je njegov jubilej le kanton ob cesarski cesti, katera pelje še daleč naprej. Pri njem smo se ustavili samo, da Šestu častitamo in ga bodrimo znanaprej z zagotovitvilo:

Vedi, da slovenski teater potrebuje tvojega dela in tvoje vdanosti. Ostani mu zvest!

Fr. Lipah.

Ob srebrnem jubileju prof. O. Šesta

Ob jubileju neumornega in klenega orača, ki je skozi petindvajset let oral ledino slovenskemu gledališču, je prav, da se spomnimo tudi njegovega tihega in nehvaležnega, javnosti tako malo znanega dela za gledališko umetnost izven samega gledališča: vzgoja igralskega naraščaja!

Nešteto predavanj na raznih tečajih je govorilo o njegovi ljubezni do »teatra« in nešteto mladih se z veseljem spominja na svojega dobrodušnega in dobrega profesorja, ki pa ni bil prav nič profesorski v onem strogem tonu, kot jih imamo še v spominu iz gimnazije. Bil je pravi prijatelj mladine, ki je le z njem dano očetovsko ljubeznijo spodbujal in v nemal mladino za lepoto gledališča ter ji odgrinjal zaveso v skrivnosti življenja na deskah...

S svojo domačnostjo in preprosto besedo je znal svoje učence seznanjati z gledališko literaturo, brusiti in čistiti odrsko govorico in sploh predočiti vso ono lepoto odra, ki je nismo mogli doumeti niti iz najlepše knjige.

Posebno marljivim in nadarjenim gojencem je posvečal vso ljubezen in marsikoga teh napotil v Talijin hram, da prispeva vsaj delček svojega znanja na oltar gledališča, ter tako gradil in utrjeval dom, ki nosi ponosno ime: »Slovensko narodno gledališče« — in v katerega razvoju bo na vodilnem mestu za večno vklesano jubilantovo ime.

Vsi, ki smo kdaj poslušali in občudovali prof. Šesta, se bomo danes zopet spomnili onih prijetnih uric, ki smo jih preživeli v njegovi šoli, posebno na drž. konservatoriju v Ljubljani, kjer je igralsko izbrusil mnogo mladih igralcev in pevcev, ki danes že vidno nastopajo doma in tudi izven naših meja, za kar se imajo zahvaliti predvsem g. prof. Šestu.

Vsako leto ob zaključku dramske šole — to je že tradicija — se po produkciji zbero gojenci na nekakšen poslovilni večer za gojence, ki so ali dokončali študije ali se bodo razkropili po domovih na počitnice. Na tak večer smo vedno povabili tudi našega prof. Šesta, ki se je vedno z veseljem odzval našemu povabilu, sicer v škodo svojih financ, kajti kadar si se šel kot študent zabavat v družbo, v kateri je bil prof. Šest, ki je znal s svojim duhovitim kramljanjem kratkočasiti navzoče, si lahko prišel popolnoma suh, pa si bil prepričan, da se ti bo kljub temu zelo dobro godilo!

Naj ti bežni spomini združijo danes vse, ki smo kdaj imeli priliko zajemati znanje iz njegovih neusahljivih vrelcev ter prosimo Boga, naj ga ohrani tako dolgo še vedrega in čilega, da ga bodo spoznali še naši otroci in naših otrok otroci!

Emil Frelih

Pregled režij Osipa Šesta v Narodnem gledališču v Ljubljani

Ost praznuje 25 letnico — torej spada v tisto gardo, ki je začela živeti s teatrom nekaj let pred vojno, se utrdila in udomačila na njegovih deskah, da je po vojni, ko so se nastežaj odprla vrata talijinega hrama, prevzela odgovorno delo pri gradnji slovenske reproduktivne odrske umetnosti. V ljubljanski drami je prvič nastopil že leta 1912. Že prejšnja leta je kdaj pa kdaj režiral kako opero, pred dvema letoma pa je prišel kot višji režiser v Opero, kjer je zrežiral večji del opernih in operetnih predstav. Do današnjega dne ima za seboj vsega 190 režij, ki pričajo o njegovi izredni delavnosti. Naslednji pregled šestovih režij se začneja v sezoni 1919/20, torej ne navaja njegovega dela pred svetovno vojno.

- 1919/20: 1. Andrejev: Dnevi našega življenja.
2. Majcen: Kasija
3. Rittner: Mimogrede.
4. Šorli: Na Pologu.
5. Cankar: Hlapci (2 krat).
6. Strindberg: Smrtni ples.
7. Maeterlinck: Slepici.
8. Maeterlinck: Usiljenka.
9. Wilde: Saloma (2 krat).
10. Cankar: Pohujšanje.
11. Novačan: Veleja.
- 1920/21: 12. Cankar: Za narodov blagor.
13. Andrejev: Anfisa.
14. Schnitzler: Ljubimkanje.

15. Shakespeare: Sen kresne noči.
 16. Strindberg: Smrtni ples I. (2 krat).
 17. Strindberg: Smrtni ples II.
 18. Kraigher: Školjka.
 20. Molnar: Bajka o volku (2 krat).
 21. Galsworthy: Borba (2 krat).
- 1921/22: 22. Wildgans: Ljubezen.
 23. Shakespeare: Komedija zmešnjav.
 24. Korolija: Jugana.
 25. Hauptman: Roza Bernd.
 26. Golia: Peterčkove poslednje sanje.
 27. Shakespeare: Hamlet.
 28. Andrejev: Prekrasne Sabinke.
 29. Molière: Namišljeni bolnik (2 krat).
 30. Tavčar: Otok in Struga.
 31. Molnar: Liliom.
- 1922/23: 32. Čapek: R. U. R.
 33. Foerster: Gorenjski slavček (3 krat).
 34. Büchner: Vojiček.
 35. Schönthan: Ugrabljene Sabinke.
 36. Shakespeare: Othello.
 37. Weber: Čarostrelec.
 38. Shakespeare: Kar hočete.
- 1923/24: 39. Širola: Stanac.
 40. Blech: Zapečatenci.
 41. Nestroy: Danes bomo tiči (2 krat).
 42. Ibsen: Gospa z morja.
 43. Kovařović: Psoglavci.
 44. Savin: Gosposvetski sen.
 45. Schmidt: Notre dame.
 46. Ferari: Suzanina tajnost.
 47. Shakespeare: Beneški trg.

48. Meré: Tri maske.
 49. Courteline: Prilj. komisar.
 50. Shaw: Cesar in Kleopatra.
 51. M. Lenormand: Izgubljene duše (2 krat).
- 1924/25: 52. Pirandello: Šestero oseb.
 53. Meško: Pri Hrastovih.
 54. Župančič: Veronika Deseniška.
 55. Mozart: Don Juan.
 56. Lah: Pepeluh.
 57. Aristophan: Lysistrata.
 58. Leoncavallo: Glumači.
- 1925/26: 59. Albert: Mrtve oči.
 60. Langer: Periferija.
 61. Shakespeare: Zimska pravljica.
 62. Milčinski: Krpan mlajši.
 63. Pirandello: Henrik IV.
 64. Wagner: Večni mornar (2 krat).
- 1926/27: 65. I. Romain: Doctor Knock.
 66. Molière: Skopuh.
 67. Shakespeare: Macbeth.
 68. Hasenclever: Gobseck.
 69. Sattner: Tajda.
 70. Nestroy: Lumpacij Vagabund.
 71. Shakespeare: Mnogo hrupa za nič (2 krat).
- 1927/28: 72. Bernauer: Rajski vrt.
 73. Shakespeare: Ukročena trmoglavka (2 krat).
 74. Prokofijev: Zaljubljen v tri oranže (2 krat).
 75. Hasenclever: Boljši gospod.
 76. Görner: Sneguljčica (3 krat).
 77. Görner: Pepelka.
 78. Coward: Week-end.

79. Rostand: Cyrano de Bergerac.
 80. Gregorin: Pasijon.
 81. Novačan: Herman Celjski.
 82. Hašek: Švejk.
- 1928/29: 83. Shakespeare: Romeo in Julija.
 84. Schmitt-Jäger: Kukuli.
 85. Čapek: Macropulos.
 86. Osterc: Iz. kom. opere.
 87. Segur: Osliček.
 88. Zajc: Zrinjski.
 89. Jonsen: Volpone.
 90. Nestroy: Utopljenca.
 91. Büchner: Dantonova smrt.
 92. Nausey in Armont; Teodor in Comp.
- 1929/30: 93. Goethe: Faust.
 94. M. Pagnol: Velika abeceda.
 95. Vautel: Naš gospod župnik.
 96. Achard: Življenje je lepo.
 97. Burggraf: Nosaček.
 98. Janković: Brez ljubezni.
 99. Nestroy: Ljubezni in poroke.
 100. Špicar: Pogumni Tonček.
 101. Shakespeare: Vihar.
 102. Dimitrijević: Ljubimec svoje žene.
 103. Begović: Pustolov pred vrati.
- 1930/31: 104. Shakespeare: Sen kresne noči.
 105. Schiller: Razbojniki.
 106. Aleksej Tolstoj: Serija A — 000001.
 107. Pavel Golia: Princezka in pastirček.
 108. Pratella: Nina nana, punčka moja!
 109. Finžgar: Divji lovec.
 110. Blumental Kadelburg: Pri belem konjičku.
 111. Hofmansthal - Župančič: Slehernik.

112. Schnitzler: Zeleni kakaduj.
113. Tolstoj: On je vsega kriv.
- 1931/32: 114. Dr. Grum: Dogodek v mestu Gogi.
115. Nestroy: Pritličje in prvo nadstropje.
116. Hirschfeld: Ta je prava.
117. Begović: Brez tretjega.
118. Fedor Ladislav: Cerkevna miš.
119. Molnar: Nekdo.
120. Milošević: Jubilej.
120. Mascagni: Cavaleria rusticana.
122. Katajev: Kvadratura kroga.
123. Puccini: Turandot (2 krat).
124. Smetana: Prodana nevesta.
- 1932/33: 125. Kreft Bratko: Celjski grofje.
126. Connors: Roksi.
127. Dr. Bartol: Lopez.
128. Zuckermeier: Veseli vinograd.
129. Golia: Srce igračk.
130. Blumental - Benatzky: Pri belem konjičku.
131. Berkeley: Dopust na Francoskem.
132. Saint - Saens: Samson in Dalila.
133. Wüchner: Pastir Peter in kralj Maliban.
134. Germain in Acremant: Dame z zelenimi klobuki.
135. František Langer: Spreobrnitev Ferd. Pištola.
136. Umberto Giordano: Andrea Chenier.
137. O. Scheinflugova: Okence.
- 1933/34: 138. Cankar: Pohujšanje.
139. Shakespeare: Komedija zmešnjav.
140. Čajkovski: Pikova dama.
141. Feldmann: Zajec.
142. Čerepnin A.: Ol - Ol.
143. Neal - Ferner: Turške kumare.
144. Foerster: Robinson ne sme umreti.

145. Golia: Kult prireditev v Črni mlaki.
 146. Engel - Horst: Raj potepuhov.
 147. Juškijević: Gospod Sonjkin.
 148. Abraham: Ples v Savoyu.
 149. Oetner: Črevljar Aton Hitt.
 150. Smetana: Libuša.
 151. Kostov: Goljemanov.
- 1934/35: 152. Rostand: Orlič.
 153. Achard: Migo, dekle z Montparnassa.
 154. Nestroy: Zdaj vam eno zaigram.
 155. Wilde: Bunbury.
 156. Koczalski: Zemruda.
 157. De Falla: Vida breve.
- 1935/36: 158. Sophocles-Albrecht: Kralj Edip.
 159. Rossini: Pepelka Angelina.
 160. Puškin: Kameniti gost.
 161. Dregelery: Frak.
 162. Verdi: Aida.
 163. Rosseger - Hamik: Vesela božja pot.
 164. Golia: Uboga Ančka.
 165. Šoštakovič: Lady Macbeth.
 166. Nušič: Pot okoli sveta.
 167. Vesnić: Gosposki dom.
 168. Vel. Janković: Državni neprijatelj Br. 3.
 169. Lichtenberg: Mladi gospod šef.
- 1936/37: 170. Grün: Dvojno knjigovodstvo.
 171. R. Savin: Matija Gubec.
 172. Verdi: Ples v maskah.
 173. Karel: Botra smrt.
 174. Beneš: Navihanka.
 175. Leoncavallo - Mascagni: Cavaleria - Glumači.
 176. Čajkovski: Pikova dama.
 177. Mayerbeer: Hugenoti.

- 178. Respighi: Plamen (La fiamma).
- 179. Janković: Lojzička.
- 180. Vladigerov: Car Kalojan.
- 181. Smetana: Prodana nevesta.

- 1937/38: 182. Shakespeare: Julij Cezar.
- 183. Donizetti: Linda.
- 184. Kienzel: Evangelnik.
- 185. Foerster - Polič: Gorenjski slavček.
- 186. Dobeic: Ančka.
- 187. Čajkovski: Onjegin.
- 188. Puccini: Tosca.
- 189. Golovin - Leskovec: Helteja.
- 190. Dvořak: Jakobin.
- 191. Verdi: Rigoletto.
- 192. Sardou - Grün: Mad. Sans Gêne.

Giuseppe Verdi: Rigoletto

Verdi je v sredini svoje življenjske dobe ustvaril zapovrsti tri opere, ki spadajo še danes med njegova najpoljudnejša odrska dela. To so: Rigoletto (1851.), Trubadur (1853.), Traviata (1853.). Že meseca septembra 1849. je odkril silno uporabno snov za operni libreto, »dramo s čudovitimi situacijami in značaji« od Viktorja Hugoja »Le roi s'amuse« (Kralj se zabava). Verdijevo fantazijo so podžgale velika teatralika, ostra karakterizacija, močni značaji in izredni tragični zapletljaji v tej drami, da se je z vso vnemo lotil dela. Največ neprilik mu je delala avstrijska cenzura v Benetkah; Verdi je pisal opero po naročilu tamkajšnjega »Teatro Fenice«. Maestro pa se je z vso možatostjo zoperstavil cenzuri in ni dovolil, da bi o umetninah sodili in odločevali policijski uradniki. »Ali se bo zabaval kralj, ali pa se ne bo zabaval nihče« je bil Verdijev odgovor. Policijski prefekt Martello, pameten in uviden gospod, se je zadovoljil z najmanjšimi koncesijami, ki so bile sploh mogoče in Verdi se je sprijaznil z malimi, nebistvenimi spre-

membami: Kralja Franca I. iz Hugojeve drame so nadomestili z vojvodo iz Mantove, dvornega šaljivca Tribouleta so prekrstili v Rigoletta, Saint-Valliera v Monterona i. t. d. Besedilo, ki ga je napisal Francesco Maria Piave je ostalo nespremenjeno. Libretist se je verno držal francoskega izvirnika in je prevzel iz Hugojeve drame poleg dejanja in razporedbe slik tu pa tam tudi dosloven tekst. Naslov »Le roi s'amuse« je Piave prekrstil v »La Maledizione« (Prokletstvo), cenzuri pa tudi ta naslov ni bil všeč, zato so jo morali zopet preimenovati v »Rigoletta«. Verdi je v mislih izdelal ves glasbeni koncept za svojo novo opero, še preden je dobil libreto, zato je razumljivo, da je mogel spisati vso partituro »Rigoletta« z rekordno hitrostjo v 40 dneh. Prvo uprizoritev je doživel »Rigoletto« 11. marca 1851. v Teatro Fenice v Benetkah. Uspeh, ki ga je imel pri premieri, mu je ostal zvest do današnjih dni.

M. B.

Vsebina

I. dejanje: V palači vojvode iz Mantove se vrši slavnost. Lahkovi vojvoda je velik oboževalec lepih žensk. Svojemu dvorjanu Borsu pripoveduje o novi pustolovščini z neko mlado deklico, ki jo nepoznan obiskuje že nekaj mesecev. Zvestoba ni njegova vrлина; ogleduje se po novi žrtvi, grofici Ceprano. Rigoletto, dvorni norec z ostrim in zbadljivim jezikom se roga grofovi ljubosumnosti. Vojvodi je grof Ceprano napoti, Rigoletto brez pomisleka svetuje svojemu gospodarju, naj ženo ugrabi, moža pa naj kratkomalo zapre, izžene ali obglavi. Grof Ceprano prisêže maščevanje. Grof Monterone pride v dvorano, zahteva zadoščenje za čast svoje hčerkе in hoče osebno govoriti z vojvodo, toda Rigoletto ga zasmehljivo odpravi. Monterone prekolne vojvodo in njegovega dvornega norca, ki se je ponorčeval iz očetove bolesti. Prestrašen se Rigoletto spomni, da ima tudi sam hčerkо, ki jo ljubi nad vse. Besede prokletstva mu zvenijo v ušesih, kakor usoden opomin.

II. dejanje: Rigolettova hiša z vrtom na samotnem okraju mesta. Proti večeru se grbasti starec vrne domov, dušo mu teži prokletstvo,

ki ga je nad njim izrekel Monterone. Bandit Sparafucile ga nagovori in posvari pred tekmečem, ki zasleduje njegovo ljubico. Ponudi se mu, da s pomočjo svoje sestre Magdalene tekmeča ubije. Rigoletto pa zaenkrat odkloni njegovo ponudbo. Doma pri svoji hčerki Gildi je Rigoletto zopet srečen in miren. Ko vstopi, ga hčerka pristrčno pozdravi. Očetu pa ne more popolnoma prikriti, da jo tarejo neke skrbi. Starec se boji za svojo hčerko in preden zopet odide, mu mora obljubiti, da ne bo hodila z doma; Gildini družabnici Giovanni pa ukaže, naj skrbno zapira hišna vrata. Zunaj se začujejo koraki, Rigoletto gre pogledat, medtem se prikrade na vrt vojvoda, preoblečen v študenta, ter se naglo skrije. Šele sedaj izve vojvoda, da je njegova nova oboževanka hčerka dvornega šaljivca Rigoletta. Ko se ta poslovil od svoje hčerke, pride iz skrivališča vojvoda in z besedami ljubezni omami Gildo. Giovanna javi, da nekdo prihaja in vojvoda se poslovil od Gilde s prisego večne zvestobe. Vsa prevzeta od ljubezni, gre Gilda po stopnicah v hišo. Medtem so se zbrali vitezi in dvorjani pod Cepranovim vodstvom, da bi ugrabili Rigolettovo ljubico. Tu pa se pojavi Rigoletto in grof Ceprano bi najraje na mestu obračunal z njim, ostali pa ga zadržijo. Komornik Marullo pokliče Rigoletta in mu natvezi, da so prišli ugrabiti Cepranovo ženo iz palače, ki leži nasproti Rigolettovi hiši. Ker imajo vsi krinke, zavežejo oči tudi Rigolettu. Zarotniki se hitro lotijo dela. Nekateri se plazijo čez zid, ugrabijo Gildo in zbežijo. Ko so že vsi odšli, strga Rigoletto krinko z obraza, plane v hišo, a prepozno spozna, da je prevaran sam pomagal ugrabiti lastno hčerko. Prokletstvo ga zasleduje.

III. dejanje: Majhna dvorana v vojvodovi palači. Vojvoda je zvedel, da so ugrabili Gildo in jo privedli v palačo. Dvorjani vstopijo in pripovedujejo o ugrabitvi, misleč, da so odvedli Rigolettovo ljubico. Vojvoda hiti vesel k njej. Rigoletto pride v dvorano, navidez vesel, skriva svojo bol s prisiljeno glumo. Navzoči dvorjani se mu posmehujejo, on pa povsod išče sledov za svojo hčerko. Paž vstopi z naročilom, da želi vojvodinja govoriti s soprogom, navzoči pa ga odpravijo na način, ki prepriča Rigoletta, da je njegova hčerka tu in da je vojvoda pri njej. Pretresljive prošnje ganejo dvorjane, da naposled dovolijo Gildi, da vstopi. Ko ostane sama z očetom, mu

pove vse: Kako je prvič srečala vojvodo v cerkvi, ne da bi vedela, kdo je, ga vzljubila in nazadnje po ugrabitvi postala njegova žrtev. Oče jo potolaži in sklene, da pojde z njo iz kraja, kjer je doživel toliko gorja. Monterona peljejo v ječo; pred vojvodovo sliko se ustavi preganjani grof in zagrozi. Tudi Rigolettu vzkipi kri po maščevanju nad vojvodo, ki se je pregrešil nad njegovo hčerko. Gilda, ki še vedno ljubi svojega zapeljivca, prosi zanj pri očetu za milost.

IV. dejanje: Pred Sparafucilovo hišo na obrežju Reke Mincio stoji Rigoletto s svojo hčerko, ki jo je privedel semkaj, da bi jo prepričal o malovrednem in lahkoživem življenju njenega zapeljivca. Gilda ga kljub vsemu še vedno ljubi. V častnika preoblečeni vojvoda vstopi v Sparafucilovo hišo in naroči sobo in vino. Magdalena se prične prilizovati lepemu neznancu, Sparafucile pa gre medtem vprašat Rigoletta, ki stoji pred hišo, ali naj mladeniča umori. Gilda opazuje in prisluškuje skozi špranjo ter z lastnimi očmi vidi, kako vojvoda dvori mladi Magdaleni. Vsa nesrečna pade očetu okrog vratu, on pa jo pošlje domov in ji naroči, naj preoblečena odjezdi v Verono, kamor bo že naslednje jutro prišel po njo. Gilda odide. Rigoletto izroči banditu denar za umor, truplo umorjenca pa hoče sam vreči v reko, ker se hoče osebno prepričati, da je maščevanje izvršeno. Bliža se nevihta. Vojvoda želi prenočiti tu in Sparafucile ga spremi v gornjo sobo. Magdalena, ki mora gostu vzeti meč, prosi brata, naj ga ne umori. Sparafucile hoče držati besedo, toda če bi to noč prišel kdo drugi v hišo, ga bo umoril, da bo mogel izročiti v vreči mrtvo truplo, ko ga pride iskat Rigoletto, ki je umor naročil in polovico tudi že vnaprej plačal. Gilda, ki je vse to slišala, se hoče žrtvovati, da bi rešila vojvodo. Med nevihto prosi, naj jo vzemo pod streho; ko vstopi, jo Sparafucile zabode. O polnoči pride Rigoletto in z veseljem prevzame v vrečo zavito truplo umorjenega. Iz bližine zadoni vojvodova pesem, Rigoletto z grozo spozna, da nosi v vreči umirajočo lastno hčerko. Monteronijevo prokletstvo se je izpolnilo nad nesrečnim dvornim šaljivcem z vso neizprosnostjo.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavnik: Oton Zupančič. Urednik: Matija Bravničar. Za upravo: Karel Mahkota. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.